

Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca
Facultatea de Studii Europene
Şcoala Doctorală „Paradigma europeană”

TEZĂ DE DOCTORAT

A Narrative Deconstruction of NATO in the 21st
Century (O deconstrucție genealogico-narativă a
Alianței Nord-Atlantice în secolul 21)

- rezumat -

Coordonator
Conf. Dr. Habil. SERGIU MIȘCOIU

Student:
CLAUDIU ALEXANDRU BOLCU

- Noiembrie 2015 -
CLUJ-NAPOCA

CUPRINS:

Introdere	4
Explicații privitoare la componenta teoretică.....	14
Partea 1 – Incursiuni Teoretice	17
Capitolul 1: Realismul	17
Introducere.....	17
Teoria incipientă.....	18
Incursiuni clasice	21
Noul Realism	23
Sub-theorii, abordări, ramuri	26
Realismul și NATO	32
Capitolul 2: Constructivismul.....	35
Introducere.....	35
Școala Engleză.....	36
Constructivismul politic	38
Idei principale, postulate	42
Perspective contrastante	49
Constructivismul și NATO.....	50
Capitolul 3: Teoria Discursului	53
Introducere.....	53
Stadiul incipient.....	55
Un pas înainte	56
Dincolo de structuralism.....	60
Scurte clarificări	65
Teoria discursului și NATO	69
Partea 2: Metodologie.....	70
Capitolul 4: Corespondența teoriei cu analiza	70
Metodă versus metodologie.....	70
Analiza narativă.....	81
Metoda genealogică.....	85
Analiza de discurs.....	88
Selectarea surselor	95
Partea 3: Incursiuni istorice: Formarea NATO, Războiul Rece și anii 90.....	99
Capitolul 5: Discuții preliminare	99
Nașterea unei Alianțe...sau ceva mai mult?.....	101
Chapter 6: Anii 90	113
Partea 4: NATO în secolul 21	137.
Capitolul 7: Ascensiunea Globală	137

O nouă identitate: NATO global	156
Contestarea identității: Afganistan	176
Contestarea identității: Conflictul Ruso-Georgian	183
Capitolul 8: Re-afirmarea identității	189
Atingerea scopului	197
Concluzii	214.
Bibliografie	219

Cuvinte cheie: nato, teoria relațiilor internaționale, secolul 21, istorie, analiza narativa, genealogie, discurs.

Rezumat

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord reprezintă una dintre cele mai longevive și populare entități internaționale din epoca contemporană. Extinderea și versatilitatea acesteia au constituit mereu un subiect interesant pentru cercetătorii din sfera științelor politice dar și a altor domenii conexe, mai ales că, după Războiul Rece, organizația s-a transformat dramatic, devenind mult mai mult decât o simplă alianță militară defensivă (imaginea convențională atribuită Alianței). Acest lucru a relevat faptul că puterea și interesele ar putea să nu fie elemente la fel de importante în definirea unei entități internaționale ca NATO precum sunt identitatea, valorile sau credințele împărtășite ale membrilor ei. Prin urmare, pe măsură ce NATO a început încet să-și urmeze noua direcție, extinzându-se dincolo de sfera Atlanticului de Nord, a devenit tot mai clar că organizația are o componentă identitară foarte importantă, care îi permite să joace o multitudine de roluri în mediul internațional. Odată cu secolul 21, această afirmație a devenit certitudine, perioada respectivă evocând NATO ca o entitate globală, capabilă să orchestreze o varietate bogată de misiuni și operațiuni. În aceea ce privește teza de doctorat, aceasta intenționează să investigheze modul în care Alianța a ajuns la acest nivel global, cu un accent special pus pe tocmai pe componenta sa identitară, amintită mai sus. Mai exact, premisa de plecare al acestei lucrări se referă la caracterul "pluri-identitar" al Alianței, fundamentat pe alternanța a două imagini identificate ca fiind primordiale pentru organizație: alianță militară (predominant de-a lungul Războiului Rece) și comunitate de securitate (afișată cu predilecție după căderea Zidului Berlinului). Desigur, aceste identități formatore se suprapun cu diferite

ocazii, însă argumentul pe care această cercetare îl aduce se fundamentează pe credința că Alianța folosește cele două identități în funcție de contextul internațional, promovând imaginea care, în opinia sa, ar ajuta cel mai mult organizația în atingerea propriilor obiective/interese. În conformitate cu această logică, cele două identități (una mai agresivă, iar cealaltă mai reținută) au rareori ocazia să se suprapună în ceea ce privește proiectarea lor externă, deoarece ele sunt orientate fie spre publicuri diferite (de obicei intern versus extern), fie una dintre cele două este lăsată undeva în fundal, deoarece, într-o anumită perioadă, sau într-un anumit context, ea pur și simplu nu servește organizației în mod deosebit.

Cu toate acestea, în secolul 21 aceste două identități nu doar că s-au suprapus ci chiar s-au ciocnit la un anumit moment dat, fiind ulterior folosite în paralel, datorită faptului că ambele imagini puteau asigura atingerea unor scopuri importante pentru Alianță, în același timp. Elementul interesant în ceea ce privește această proiecție concomitentă este conferit de faptul că Alianța s-a folosit de una dintre cele două identități pentru a atinge interesele atașate de cea de-a doua, pur și simplu pentru că această primă imagine era mai agreată pe plan internațional. În termeni mai clari, pariul acestei teze a fost de fapt încercarea de a demonstra că, în secolul 21, NATO și-a urmărit interesele materiale (imaginea militară) printr-o tactică normativă, identitară (imaginea altruistă, comunitară) în încercarea de a câștiga legitimitate globală pentru acțiunile și comportamentul său, astfel încât să poată asigura mai bine siguranța propriilor membri.

În acest sens, identificarea unor astfel de motive și intenții, nu imediat vizibile, necesită un aparat analitic oarecum complex, motiv pentru care, prezenta teza propune o abordare teoretico-metodologică diversă, axată nu doar pe explicarea felului în care Alianța trece de la o proiecție identitară la altă, ci și pe relevarea factorilor care au determinat aceasta alternare și contextul general care a făcut-o posibilă. Prin urmare, teza se bazează pe două abordări teoretice distincte, realism și constructivism, utilizate datorită pierii lor pe dualitatea identitară a NATO. Ambele sunt utilizate cu scopul de a construi identitatea și intențiile Alianței, dezvăluind evoluția celor două imagini dominante ale Organizației (alianță defensivă - realism și comunitatea de securitate - constructivism). Cu toate acestea, din moment ce teza intenționează să investigheze și ciocnirea celor două autoportrete pe care NATO le-a pictat de-a lungul timpului, teoria discursului este de asemenea folosită, fiind menită să sublinieze motivațiile exacte ale Alianței

atunci când optează pentru o identitate sau alta, în același timp examinând ceea ce NATO livrează și prezintă atât publicului intern, cât și publicului extern. Această abordare teoretică oarecum neobișnuită reprezintă al doilea pariu al tezei, care își propune să arate cum diferite teorii, unele chiar antitetice, pot fi utilizate în mod complementar, pentru a oferi o înțelegere mai profundă a unui subiect. Pe scurt, scopul secundar al tezei este acela de a dovedi că teoriile Relațiilor Internaționale nu se exclud reciproc, ci se completează reciproc.

În mod evident, pentru a putea sprijini o astfel de miză teoretică, structura metodologică trebuie să fie la fel de complexă, astfel încât să reflecte cât mai bine aplicabilitatea practică a unei astfel de abordări. Drept urmare, pentru a mă asigura că metodele adoptate sunt într-adevăr capabile să conducă cercetarea către un rezultat cât mai exact, cât mai credibil, am hotărât că este imperativ să folosesc și o metodologie, înțeleasă ca abordare filosofică, cu scopul de a lega în mod armonios structura teoretică de cadrul metodologic (metodele) folosit. Astfel, datorită contextualității tezei, am convenit asupra unei abordări metodologice analitice (pe baza unei clasificări metodologice a lui Patrick Thaddeus Jackson¹), pe baza căreia am optat ulterior pentru trei metode diferite: analiza narativă, genealogia și analiza de discurs, toate în linie cu raționamentul tezei și cu bazele teoretice ale acesteia. Evident, tot datorită contextualității tezei, ar fi fost dificil să găsesc un framework metodologic deja existent, motiv pentru care am hotărât să-mi construiesc propriul framework, pe baza celor trei metode. În termeni practici, analiza narativă este folosită cu scopul de a descoperi începuturile NATO, identitățile sale incipiente și motivele din spatele dezvoltării acestor identități; metoda genealogică se concentrează pe explicarea evoluției istorice a Alianței până în secolul secolul 21, desemnând în general atributele contextuale care au marcat această evoluție precum și alte potențiale cursuri de acțiune ramase nematerializate, în timp ce analiza discursului vizează proiecția indentitară a Organizației de după 11 septembrie 2011, precum și ciocnirea discursivă dintre cele două identități istorice ale Alianței: cea militară/materialistă și cea normativă/altruistă.

¹ Vezi - Jackson, Patrick-Thaddeus, (2011), *The Conduct of Inquiry: Philosophy of Science and Its Implications for the Study of World Politics*, Routledge, New York;

De asemenea, aceste metode relevă și motivul pentru care atacurile teroriste de la World Trade Center pot fi considerate un moment formativ pentru NATO, indicând cum manifestarea lor neașteptată precum și implicațiile lor globale au determinat un proces fundamental de transformare în cadrul Alianței. În acest sens, respectivul eveniment a relevat un pericol internațional nou, imprevizibil, invitând oarecum NATO să reintre în arena politicii de putere, o arenă care Alianța a decis să o părăsească după Războiului Rece și cu atât mai mult după valurile globale de critici primite pentru intervenția sa agresivă din Kosovo. Prin urmare, oferirea unui răspuns corespunzător evenimentelor de la 11 Septembrie a fost o sarcină extrem de dificilă pentru Alianță, deoarece combaterea acestei noi amenințări globale însemna faptul că și organizația trebuia să adopte o postură la fel de globală, pentru a putea descuraja respectiva amenințare înainte ca ea să atingă granițele Organizației. Cu toate acestea, o astfel de strategie implica un grad ridicat de legitimitate internațională, de care NATO nu beneficia. Problema era una și mai acută datorită presiunilor crescând în vederea luării unei decizii (unii membrii NATO susțineau o poziție agresivă indiferent de consecințe – Statele Unite, Marea Britanie – în timp ce alții – Franța, Germania – pledau pentru o abordare mai reținută), fapt ce a dus în cele din urmă la un clivaj important în cadrul Organizației și chiar la ciocnirea celor două identități a NATO. Cu ajutorul analizei de discurs, am identificat această ciocnire drept o luptă discursivă între imaginea (discursul) materialistă a NATO și identitatea (discursul) normativo-comunitară. În cele din urmă, după augmentarea contestației publice la adresa intervențiilor internaționale în forță (a se vedea intervenția SUA din Afganistan și apoi din Irak), Alianța a realizat că i-ar fi fost extrem de dificil să își atingă obiectivele în cazul în care ar fi marșat pe o postură militară, agresivă, datorită legitimității minime de care se bucura o asemenea abordare în perioada anilor 2003-2004. Prin urmare, NATO a înțeles că singurul mod în care își putea îndeplini nevoile materiale primordiale (supraviețuire și securitate) era să adopte rolul larg acceptat al unei instituții normative, care acționează în numele comunității internaționale, un rol care i-ar fi garantat o prezență internațională crescândă, și cu aceasta, posibilitatea de a contra în avans o potențială amenințare teroristă.

Așadar, odată definită această poziție, NATO s-a angajat într-o campanie discursivă de promovare a identității sale constructiviste, normative, plusând de asemenea pe capacitățile

globale ale Alianței. În acest scop, organizația a utilizat diferite mijloace, de la proiectări identitare discursive (predominant prin intermediul declarațiilor ce însoțesc summit-urile Alianței dar și prin stabilirea de contacte cu un număr tot mai mare de țări și în final prin eliberarea unui document special – Comprehensive Political Guidance – menit să creioneze sau chiar să ateste transformarea globală a NATO) până la acțiuni practice, orientate către evidențierea capacității Alianței de a întreprinde o gamă largă de misiuni și mai ales către sublinierea faptului că aceste operațiuni sunt întreprinse nu pentru a satisface scopurile egoiste ale organizației, ci interesele întregii comunități internaționale. Așa cum se poate vedea, de-a lungul anilor 2000, NATO a efectuat o sumedenie de misiuni umanitare de mici sau mai mari dimensiuni, precum: operațiunile de menținere a păcii în Afganistan și Irak, sau cele de securitate și suport civil din Germania (la Cupa Mondială din 2006), din Pakistan (cutremurul din 2005) și Statele Unite (uraganul Katrina), printre altele.

În acest sens, în pofida anumitor contestări legate de prelungirea exagerată a misiunii din Afghanistan și a lipsei de reacție în ceea ce privește intervenția Rusiei în Georgia, NATO a pășit încet dar sigur înspre statutul de instituție normativă globală (cu caracter de securitate) primind legitimitatea mult râvnită odată cu încheierea operațiunii din Libia în 2012. Respectiva intervenție, în cadrul căreia NATO a răspuns strigătelor umanitare atât din interiorul țării, cât și din afara ei, a demonstrat caracterul altruist al Organizației, relevând o entitate nu doar capabilă, ci și dispusă să intervină atunci când este solicitată și acolo unde este solicitată. Odată atinsă această bornă, NATO a devenit extrem de liniștită, diminuându-și cu mult gradul de disponibilitate în ceea ce privește exercitarea capacităților sale globale. În acest sens, Alianța a primit chiar și critici pentru ignorarea unor situații delicate la nivel internațional precum cele din Siria Bahrain sau mai recent Ucraina. Cu toate acestea o astfel de abordare este conformă cu premisele acestei lucrări care spune că nevoia de afirmare este mult mai mică în momentul în care legitimitatea este asigurată. Astfel, cu excepția cazului în care Alianța vede un potențial pericol pentru integritatea sa, este foarte puțin probabil să acționeze (de aceea până în prezent situația din Ucraina este cea referitor la care NATO a acționat cel mai viguros, condamnând intervenția Rusiei și luând unele măsuri concrete împotriva agresorului, inclusiv aceea de a suspenda Consiliul NATO-Rusia și de a suplimenta forțele terestre, marine și aeriene din

vecinătatea Mării Negre). Luând în calcul propria experiență istorică, este clar că în cazul în care Alianța va opta pentru o intervenție la scară largă, oriunde pe glob, această intervenție va trebui să fie extrem de bine aleasă și gândită. NATO a simțit pe pielea sa cum orice mișcare eronată, fie prea agresivă, fie întârziată, poate să demonteze credibilitatea externă a organizației în decurs de săptămâni sau chiar zile. Ca atare, toate mișcările pe care Alianța le va face în viitorul apropiat sunt susceptibile de a întruchipa misiuni la scară mică, probabil legate de o situație foarte accesibilă, situație ce ar garanta atât succesul cât și lipsa de critici interne și/sau externe. Până atunci, NATO este de așteptat totuși să acționeze discursiv într-un mod destul de îndrăzneț, în încercarea de a-și menține legitimitatea globală și de a reaminti în mod constant tuturor poziția și capacități pe care Alianța le deține; acest lucru se poate observa deja din documentele lansate după operațiunea din Libia, și anume declarațiile ce au însoțit la summit-urile de la Chicago (2012), respectiv Țara Galilor (2014). Ambele documente portretizează o organizație încrezătoare, care se prezintă ca un garant al securității mondiale, insistând asupra faptului că interesele Alianței coincid cu interesele comunității internaționale și liberatea de mișcare a Alianței garantează indirect securitatea și siguranța pentru toate entitățile iubitoare de pace. În concluzie, putem spune deci că NATO practic a efectuat un cerc complet de la formarea sa, până în zilele noastre, devenind un apărător militar al libertății, democrației și păcii, cu singurul amendament că acum acest rol servește nu doar unui grup mic de state occidentale în fața comunismului (și a URSS), ci întregii planete, împotriva oricărui pericol potențial care ar putea apărea.

BIBLIOGRAFIE

Cărți sau capitole de cărți:

1. Acharya, Amitav (2009) *Constructing a Security Community in South Eastern Asia: ASEAN and the problem of regional order*, 2nd Edition, Routledge, New York, United States;
2. Adler, Emanuel, (2002) “Constructivism in International Relations”, in Carlsnaes, Walter; Risse, Thomas; Simmons, Beth, A. (eds), *Handbook of International Relations*, Thousand Oaks: Sage;
3. Adler, Emanuel, (2005), *Communitarian International Relations: The Epistemic Foundations of International Relations*, Routledge, New York;
4. Adler, Emanuel, Michael, Barnett; “Security Communities”, *part of Cambridge Studies in International Relations*, Cambridge University Press, United Kingdom;
5. Alderson, Kai; Hurrell, Andrew (eds.), (2012). *Hedley Bull on International Society*, Houndmills: Macmillan, United States.
6. Althusser, Louis, (1971), “Ideology and ideological state apparatuses”, in Louis Althusser *Lenin and Philosophy and Other Essays*. New Left Books, London;
7. Keohane, Robert, O. Nye, Joseph, S.; Hoffman, Stanley (eds), (1993), *International Institutions and State Strategies in Europe: 1989-1991*, Harvard University Press, United States;
8. Ashforth, B.E; Mael, F.A (1996) “Organizational identity and strategy as a context for the individual”, in P. Shrivastava, A.S. Huff; J.E. Dutton (Series Eds) & J.A.C Baum & J.E Dutton (vol. Ed) *Advances in Strategic management: vol 13 the embeddedness of strategy* Greenwich CT; JAI Press, London, UK;
9. Arend, Anthony, (1999), *Legal Rules and International Society*, Oxford University Press, New York;
10. Barrett, Michelle, (1991), “Ideology, politics, hegemony: from Gramsci to Laclau and Mouffe”, in M. Barrett: *The Politics of Truth. From Marx to Foucault*. Polity Press, Cambridge;

11. Andreas, Behnke, *NATO's Security Discourse after the Cold War: Representing the West*, Routledge, New York;
12. Berger, L. Peter; Luckman, Thomas, (1991), *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*, Pinguin University Books; Harmondsworth, Middlesex, England;
13. Bolcu, Claudiu, (2014), "NATO in the 21st Century: Spreading Democracy through Security and Assuring Security through Democracy - A Critical Perspective" in Naumescu, Valentin (ed.) *Democracy and Security in the 21st Century*, Cambridge Scholars, United Kingdom; pp. 317-343;
14. Booth, Ken, Dunne; Tim, (eds), (2002), *Worlds in Collision: Terror and the Future of Global Order*, Palgrave, London;
15. Bhaskar, Roy, (1975), *A Realist Theory of Science*, Verso, United Kingdom;
16. Browning, Christopher, (2008), *Constructivism, Narrative and Foreign Policy Analysis: A Case Study of Finland*, Peter Lang, Switzerland;
17. Bucchi, Massimiano, (2004) *Science in society: an introduction to the social studies of science*, translation by Adrian Belton, Routledge, London;
18. Burr, Vivien, (1995), *An Introduction to Social Constructionism*, Sage Publications, London ;
19. Butler, Karina, Z., (2011), *A Critical Humanitarian Approach*, Palgrave MacMillan, United Kingdom ;
20. Buzan, Barry, (2014), *An Introduction to the English School of International Relations*, Polity Press, United Kingdom;
21. Carr, Haller Edward, (1964) *The Twenty Years Crisis, 1919-1939*, Harper Perennial, New York ;
22. Cederman, Lars-Erik, (ed) (2001), *Constructing Europe's Identity: the external dimension*, Lynne Rienner Publishers, London, United Kingdom;
23. Chouliaraki, Lilie; Fairclough, Norman (1999) , *Discourse in Late Modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis*. Edinburgh: Edinburgh University Press;

24. Christopher, Warren (1998), *In the Stream of History: Shaping Foreign Policy for a New Era*, Stanford University Press;
25. Clifford, Michael, (2001), *Political Genealogy after Foucault: Savage Identities*, Routledge, United Kingdom ;
26. Cox, Michael, (2002), "Meanings of victory: American Power after the Towers", in Booth, Ken, Dunne; Tim, (eds), *Worlds in Collision: Terror and the Future of Global Order*, Palgrave, London;
27. Crockatt, Richard, (2003), *America Embattled: September 11, Anti-Americanism and the Global Order*, Routledge, London & New York;
28. Deutch et al. (1957), *Political Community and the North Atlantic Area: International Organization in the Light of Historical Experience*, Princeton University Press, United States;
29. Dunne, Timothy; Brian, C. Schmidt, (2001), "Realism", in Baylis, Jon; Smith, Steve (eds.), *The Globalization of World Politics*, Oxford, United Kingdom; pp. 141-161;
30. Fairclough, Norman, (1992) , *Discourse and Social Change*, Blackwell Publishing, United Kingdom;
31. Fairclough, Norman, (1995), *Media Discourse*, Edward Arnold, London;
32. Fairclough Norman; Ruth Wodak, (1997), "Critical Discourse Analysis" in Then A. Van Dijk (Ed.), *Discourse as Social Interaction: Discourse Studies 2 (A Multidisciplinary Introduction)*, Sage, London, United Kingdom; pp. 258-284
33. Fierke, Karin M., (1997), "Changing Worlds of Security",.in Keith Krause, Michael C. Williams (eds.) *Critical Security Studies: Concepts and Cases*, University of Minnesota Press; United States
34. Fierke, Karin, M., (2007), "Constructivism", in Smith, Steve; Kurki, Milja; Dunne, Tim (eds.), *International Relations theories: discipline and diversity*, Oxford: Oxford University Press;
35. Finnemore, Martha, (1996), *National Interest in International Society*, Cornell University Press, United States;

36. Finnemore, Martha, (2003), *The Purpose of Intervention: Changing Beliefs about the Use of Force*. Ithaca: Cornell University Press;
37. Foucault, Michel, (1972) , *The Archeology of Knowledge and the Discourse on Language*, Pantheon Books, United States;
38. Foucault, Michel, (1980), *Power/knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972-1977*, Pantheon Books;
39. Foucault, Michel, (1981), *Language, Counter-Memory, Practice: Selected Essays and Interviews*, Cornell University Press, Ithaca, New York;
40. Foucault, Michel, (1984), "What is Enlightenment?", in Paul Rabinow (ed.) *The Foucault Reader*, Pantheon Books, New York;
41. Foucault, Michel, (2003) , *The Essential Foucault: Selections from Essential works of Foucault, 1954-1984*, The New Press, New York;
42. Fukuyama, Francis, (2002), "History and September 11", in Booth, Ken, Dunne; Tim, (eds), *Worlds in Collision: Terror and the Future of Global Order*, Palgrave, London;
43. Gee, James Paul, (1999), *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*, Routledge, London ;
44. George, Jim, (1994), *Discourse of Global Politics: A Critical (Re)Introduction to International Relations*, Lynne Reiner, Boulder, United States;
45. Gillingham, John R; Heller, Francis Howard, (eds) (1992), *NATO: the founding of the alliance and the integration of Europe*, St. Martin's Press, New York, United States;
46. Goldgeier, James M., (1999), *Not Whether but When: The U.S. Decision to Enlarge NATO*, Brookings, Washington, D.C;
47. Gray, Collin, (2002), "World Politics as Usual after September 11: Realism Vindicated" in Booth, Ken, Dunne; Tim, (eds), *Worlds in Collision: Terror and the Future of Global Order*, Palgrave, London;
48. Grieco, Joseph M., (1990), *Cooperation Among Nations. Europe, American and Non-Tariff Barriers of Trade*, Ithaca University Press, United States;

49. Hallams, Ellen, Luca Ratti and Benjamin Zyla, (2013), “Introduction – A New Paradigm for NATO?” in Ellen Hallams, Luca Ratti and Benjamin Zyla (eds.), *NATO beyond 9/11: The Transformation of the Atlantic Alliance*, Palgrave; United Kingdom
50. Halliday, Fred, (2002), ‘A New Global Configuration’, in Booth, Ken, Dunne; Tim, (eds), *Worlds in Collision: Terror and the Future of Global Order*, Palgrave, London;
51. Herța, Laura Maria, (2012), *De la relațiile româno-sârbe la relațiile româno-iugoslave. Interpretări constructiviste (From Romanian-Serbian relations to Romanian-Yugoslav Relations. Constructivist Interpretations)*, EFES, Cluj-Napoca;
52. Hollis, Martin, (1994), *The philosophy of Social Science : An Introduction*, Cambridge University Press, United Kingdom;
53. Jackson, Patrick-Thaddeus, (2011), *The Conduct of Inquiry: Philosophy of Science and Its Implications for the Study of World Politics*, Routledge, New York;
54. Jackson, Robert, Sorensen, Georg, (2007), *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*, 3rd Edition, Oxford University Press, New York;
55. Jørgensen, M.W., and L.J. Philips, (2002), *Discourse Analysis as Theory and Method*, London: SAGE Publications Ltd ;
56. Kagan, Robert, (2003), *Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order*, Alfred A. Knopf, New York ;
57. Katzenstein, Peter J., Jepperson Roland, L.; Wendt, Alexander, (1996), ‘Norms, Identity and Culture in National Security’, in Katzenstein, Peter (ed.), *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, Columbia Press, New York;
58. Kaufman, Joyce, (2002), “NATO After the Cold War,” in Howard M. Hensel, *The United States and Europe: Policy Imperatives in a Globalizing World*, Ashgate Publishing, United Kingdom ;
59. Keohane, O. Robert, (2002), ‘The Public Delegation of Terrorism and Coalition Politics’ in Booth, Ken, Dunne; Tim, (eds), *Worlds in Collision: Terror and the Future of Global Order*, Palgrave, London;

60. Kratochwil, Friedrich, (1989), *Rules, Norms and Decisions: On the conditions of Practical and Legal Reasoning in International Relations and Domestic Affairs*, Cambridge University Press, United Kingdom ;
61. Kvale, Steinar, (1992), "Postmodern Psychology. A Contradiction in Terms?" in Steinar Kvale (Ed.), *Psychology and Postmodernism: Inquiries in Social Construction* , Sage Publications, London ;
62. Laclau, Ernesto, and Chantal Mouffe, (1985), *Hegemony and Social Strategy*, Verso, London ;
63. Laclau, Ernesto, (1990), *New Reflections on the Revolution of Our Times*, Verso, London;
64. Laclau, Ernesto, (1993) *The Return of the Political*, Verso, London, 1993 ;
65. Lamy, Steven, (2001), "Contemporary mainstream approaches: Neo-realism and Neo-liberalism", in Baylis, John; Smith, Steve (eds.), *The Globalization of World Politics*, Oxford, United Kingdom; pp. 161-182;
66. Machiavelli, Niccolo, (1958) *The Prince*, translated by W.K. Marriot, 1958, retrieved 12th of August 2015, from <http://www.constitution.org/mac/prince.pdf>;
67. Mearsheimer, John, (2001), *The Tragedy of Great Power Politics*, W.W. Norton & Company, United States;
68. Mearsheimer, John, (2007), "Structural Realism", in Dunne, Tim; Kurki, Milja; Smith, Steve, *International Relations Theories*, New York: Oxford University Press;
69. Milliken, Jennifer, (1999) , "Intervention and Identity: Reconstructing the West in Korea", in De Jutta Weldes, Mark Laffey, Hugh Gusterson, Raymond Duval, *Cultures of Insecurity: States, Communities, and the Production of Danger*, University of Minnesota Press, United States ;
70. Mișcoiu, Sergiu, Claudiu Bolcu, (2015), "The Altruistic (Universalist) Veil: Legitimizing Militarism through a Cosmopolitan Approach" in Caraus T., Pârvu C, Lazea D. (eds.) - *Cosmopolitanism without Foundations*, Zeta Books, Romania, pp. 233-254;
71. Mișcoiu, Sergiu , (2007), "Câteva răspunsuri la întrebarea De ce a avut succes socio-constructivismul ca teorie a relațiilor internaționale? (A few answers to the question:

- Why did socio-constructivism have success as an IR theory?) ” in Ruxandra Ivan (coord.), *Direcții principale în studiul relațiilor internaționale în România (Main directions in the study of International Relations in Romania)*, Iași, Ed. Polirom; pp. 81-101.
72. Mișcoiu, Sergiu; Mecea, Mihaela; Bolcu, Claudiu, (2013), *Elements for an Introduction in International Relations Theory*, EFES, Cluj-Napoca ;
73. Morgenthau, Hans; Thompson, Kenneth, (1985), *Politics Among Nations*, 6th edition, New York: McGraw-Hill;
74. Navari, Cornelia, (2008), “Liberalism”, in Williams, Paul, D. (ed), *Security Studies: An Introduction*, Routledge, United States;
75. Neuman, B. Iver, (2011), ‘European Identity, EU Expansion and the Integration Exclusion Nexus’, in Cederman, Lars-Erik, *Constructing Europe’s Identity: the external dimension*, Lynne Rienner Publishers, London, UK;
76. Onuf, Nicholas, (1989), *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*, Columbia: University of South Carolina Press ;
77. Pevehouse, Jon, C. Goldstein, Joshua S. (2008) *International Relations*, 8th Edition, Longman Publishers, New York;
78. Reus-Smit, Christian, (2001), “Constructivism”, in Burchill, Scott; Devetak, Richard Linklater, Andrew; Paterson, Matthew; Reus-Smit Christian; True, Jacqui (eds), *Theories of International Relations*, 2nd edition, Palgrave, New York;
79. Ringmar, Erik, (1996) *Identity, Interest and Action: A Cultural Explanation of Sweden’s Intervention in the Thirty Years War*, Cambridge University Press, New York;
80. Risse-Kappen, Thomas (1996), “Collective identity in a democratic community: The case of NATO”, in Katzenstein, Peter (ed.), (1996) *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, Columbia Press, New York pp. 357-399;
81. Rose, Gilian, (2012) , *Visual Methodologies: An Introduction to Researching with Visual Materials*, Sage Publications, London ;
82. Rorty, Richard, (1989), *Contingency, Irony and Solidarity*, Cambridge University Press, United Kingdom ;

83. Schimmelfennig, Frank (2001) ‘ Liberal Identity and Postnationalist Inclusion: The eastern Enlargement of the European Union’ in Cederman, Lars-Erik, *Constructing Europe’s Identity: the external dimension*, Lynne Reinner Publishers, London, UK;
84. Shearman, Peter, Sussex, Mathew (eds), (2004), *European Security After 9/11*, Ashgate Publishing, England;
85. Sismondo, Sergio (2004) *An Introduction to Science and Technology Studies*, Blackwell Publishing Ltd, United Kingdom;
86. Smith, Steve, (2001), ”Reflectivist and Constructivist Approaches to International Relations”, in Baylis, Jon; Smith, Steve (eds.), *The Globalization of World Politics*, Oxford, United Kingdom;
87. Thucydides, (1836), *History of the Peloponnesian War*, translation by William Smith, retrieved 24th of September 2015, from <http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=hvd.hx5mfj;view=1up;seq=11>;
88. Titscher, Stefan; Meyer, Michael; Wodak, Ruth and Vetter, Eva, (2000) *Methods of Text and Discourse Analysis*, Sage, London, United Kingdom;
89. Torfing, Jacob; David Howarth, (2005), (eds.), *Discourse Theory in European Politics Identity, Policy and Governance*, Palgrave, United Kingdom;
90. Torfing, Jacob, (2005), “Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges” in Torfing Jacob, David Howarth, (eds.), *Discourse Theory in European Politics Identity, Policy and Governance*, Palgrave, United Kingdom;
91. Van Dijk, Teun A. (2001) “Critical Discourse Analysis”, in Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, and Heidi E. Hamilton (eds.), *Handbook of Discourse Analysis*, Blackwell Publishing, United States;
92. Wallace, Hellen, William Wallace, Mark Pollack, (2005), *Policy Making in the European Union*, Oxford University Press, 5th Edition
93. Wallerstein, Immanuel, (2003), *The Decline of American Power*, The New Press, New York, United States;
94. Waltz, Kenneth, (1979) *Theory of International Politics*, McGraw-Hill, Inc., New York;

95. Waltz, Kenneth (2002), 'The Continuity of International Politics', in Booth, Ken Dunne; Tim, (eds), *Worlds in Collision: Terror and the Future of Global Order*, Palgrave, London;
96. Weaver, Ole, "European Integration and Security: Analysing French and German Discourses on State, Nation, and Europe" in D. Howarth, J. Torfing (eds.), *Discourse Theory in European Politics*, Palgrave ; pp. 33-67;
97. Weber, Max, (1995), *Simulating Sovereignty: Intervention, the State, and Symbolic Exchange*, Cambridge, U.K.: Cambridge University Press ;
98. Wendt, Alexander, (1999), *Social Theory of International Politics*, Cambridge University Press, United Kingdom;
99. Wight, Colin, (2006), *Agents, Structures and International Relations: Politics as Ontology*, Cambridge University Press, United Kingdom ;
100. Woods, Nagaire, "International Political Economy in an Age of Globalization", in Baylis, Jon; Smith, Steve (eds.), *The Globalization of World Politics*, Oxford, United Kingdom;
101. Žižek, Slavoj, (1989), *The Sublime Object of Ideology*, Verso Books, United Kingdom ;

Article academice:

1. Adler, Emanuel (1997) "Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics," *European Journal of International Relations*, No. 3, September; pp. 319-363;
2. Adler, Emanuel, (2008) "The spread of security communities: communities of practice, self-restraint and NATO's post-cold war transformation", *European Journal of International Relations*, Vol.14 , Nr. 2 ; pp. 195-230;
3. Albright, Madeleine, (November/December 1998), "The Testing of American Foreign Policy," *Foreign Affairs*, Vol. 77, No. 6;
4. Appiah Kwame, Anthony, (Spring, 1997) "Cosmopolitan Patriots", *Critical Inquiry*, Vol. 23, No. 3, pp. 617-639;

5. Atkinson, Carol, (2006) "Constructivist Implications of Material Power: Military Engagement and the Socialization of States, 1972-200", *International Studies Quarterly*, Vol. 50, No. 3, pp. 509-537;
6. Baer, Daniel, (January 2011), "The Ultimate Sacrifice and the Ethics of Humanitarian Intervention", *Review of International Studies*, Vol. 37, No. 1;
7. Barany, Zoltan, (2009), "NATO at Sixty" *Journal of Democracy*, Volume 20, Number 2; pp. 108-122;
8. Barnett, Michael, Finnemore, Martha, (Autumn, 1999) 'The Politics, Power and Pathologies of International Organizations', *International Organization*, Vol. 53, No. 4, pp. 699-732;
9. Bolcu, Claudiu, (2012) "Global NATO: An Identity Based Account of the Alliance in the 21st Century", *Romanian Review of International Studies*, Vol. 4, No.2, pp. 17-46;
10. Blank, Stephen, (2008), "What Comes After the Russo-Georgian War? What's at Stake in the CIS", *American Foreign Policy Interests*, Vol. 30, No. 6, pp. 379-391;
11. Brzezinski, Ian, (November 2009) , "Lessons from Libya: NATO Alliance Remains Relevant", *National Defense*;
12. Buzan, Barry, (2001), "The English School: An Underexploited Resource in IR," *Review of International Studies*, Vol. 27, No. 3;
13. Ciuta, Felix, (2002), "The End(s) of NATO: Security, Strategic Action and Narrative Transformation", *Contemporary Security Policy*, Vol. 23, No. 1; pp. 35-62;
14. Chesterman, Simon, (2011), "Leading from Behind': The Responsibility to Protect, the Obama Doctrine and Humanitarian Intervention after Libya", *Ethics and International Affairs*, Vol. 25, No.3;
15. De Nevers, Renee, (Spring, 2007), "NATO's International Security Role in the Terrorist Era", *International Security*, Vol. 31, No. 4, pp. 34-66;
16. Daalder, Ivo, "After the Strategic Concept: Towards a NATO version 3.0", *DIIS Report*, No. 6;
17. Fierke, Karin M. (2004), "World or Worlds? The Analysis of Content and Discourse", *Qualitative Methods*, Vol. 2, No. 1; pp. 36-39;

18. Finnemore, Martha; Sikkink Kathryn, (2001) "Taking Stock: The Constructivist Research Programme in International Relations and Comparative Politics", *Annual Review of Political Science*, Vol. 4; pp. 391-416;
19. Flockhart, Trine, (2010), *NATO and the (Re)constitution of Role: "Self", "We" and "Other"*, *DIIS Report*, No. 4;
20. Flockhart, Trine, Kristensen Kristian Soby, (2008) "NATO and Global Partnerships: To Be Global or To Act Globally", *DIIS Report*, No. 7;
21. Foucault, Michel, (1993), "About the Beginnings of the Hermeneutics of the Self: Two Lectures at Dartmouth", *Political Theory*, 1993, Vol. 21, No. 1; pp. 198-227;
22. Frost, Michael, (2013), "Discourse Stu Likes Discourse Theory. An analysis of meaning in The Simpsons as it relates to democracy", retrieved 13th of January 2014, from <http://www.snpp.com/other/papers/mf2.paper.html>;
23. Gallis, Paul (Fall 2007), "NATO in Afghanistan: A Test of the Transatlantic Alliance", *CRS Report*, August 22nd; retrieved 14th of June 2015, from http://connections-qj.org/system/files/06.3.02_gallis.pdf;
24. Gergen, Kenneth, (1985), "The social constructionist movement in modern social psychology", *American Psychologist*, Vol. 40, No. 3, March; pp. 266–275;
25. Giannakos, Symeon, A. (2007), "NATO after 9/11: An Alliance in Continuing Decline", *Mediterranean Quarterly*, Vol. 18, No.3, Summer, pp. 104-106, Rev. of Rupp, Richard, (2006) *An Alliance in Continuing Decline*, Palgrave, New York;
26. Gilpin, Robert, (1998), "Theory of Hegemonic War", *Journal of Interdisciplinary History*, Vol. 14, No.4; pp.591-613;
27. Gheciu, Alexandra, (2005), "Security Institutions as Agents of Socialization? NATO and the 'New Europe'", *International Organization*, Vol. 59, No. 4; pp. 973-1012;
28. Glaser, Charles, (Summer, 1993), "Why NATO is Still the Best: Future Security Arrangements for Europe", *International Security*, Vol. 18, No.1, pp 5-50;
29. Grieco, Joseph, M., (Summer, 1998) , "Anarchy and the Limits of Cooperation: A Realist Critique of the Newest Liberal Institutionalism", *International Organization*, Vol. 42, No.3, pp. 485-507;

30. Guzzini, Stefano, (2003), "Constructivism and the role of institutions in International Relations", *DIIS Report*;
31. Guzzini, Stefano, (2010) "Power Analysis: Encyclopedia Entry", *DIIS Working Paper*, No. 34;
32. Hamilton, Daniel, Barry Charles, Binnendijk Hans; Flanagan Stephen, Smith Julianne; Townsend James; (February, 2009), "Alliance Reborn: An Atlantic Compact for the 21st Century", *The Washington NATO Project*; retrieved 14th of August 2015, from http://www.voltairenet.org/IMG/pdf/Atlantic_Alliance_Reborn.pdf
33. Hehir, Aidan, (2009), "NATO's 'Humanitarian Intervention' in Kosovo: Legal Precedent or Aberration?", *Journal of Human Rights*, Vol. 3, No.2;
34. Hoffman, Mark (1987), "Critical Theory and the Inter-paradigm Debate", *Journal of International Studies*, Vol. 16, No. 2, pp. 231-250;
35. Hopf, Ted, (Summer, 1998), 'The Promise of Constructivism in International Relations Theory', *International Security*, Vol. 23, No.1, pp. 171-200;
36. Jackson, Patrick T., (2003), "Defending the West: Occidentalism and the formation of NATO", *The Journal of Political Philosophy*, Vol.11, No.3, pp. 223-252;
37. Jervis, Robert, (1978), "Cooperation Under the Security Dilemma", *World Politics*, Vol. 30, No. 2; pp. 186–214;
38. Joenniemi, Pertti (2010), 'The Georgian-Russian Conflict: A Turning Point?' *DIIS Working Paper*, No. 2;
39. Karabelias, Gerassmos (2009), "The Military Institution, Ataturk's Principles and Turkey's Sisyphean Quest for Democracy", *Middle Eastern Studies*, Vol. 45, No.1, pp. 57-69;
40. Karacasulu, Nilufer; Uzgoren, Elif (Summer – Autumn 2007), "Explaining Social Constructivist Contributions to Security Studies", *Perceptions*, pp. 27-48;
41. Keohane, O. Robert; Martin, L. Lisa (Summer 1995), "The Promise of Institutional Theory" *International Security*, Vol. 20, No.1, pp.39-51;
42. Legro, Jeffrey; Moravcsik, Andrew (1999), "Is Anybody Still a Realist?", *International Organization*, Vol. 24, No.2, Fall; pp. 5-55;

43. Light, Mathew; (2010) "The Russo-Georgian War of 2008: A Conflict Announced in Advance?" *Europe-Asia Studies*, Vol. 62, No. 9, pp 1579-1582;
44. Lugar, Richard G., (2002), "Redefining NATO's mission: Preventing WMD Terrorism" *The Washington Quarterly*, Vol. 25, No. 3; pp. 7-13;
45. Lupovici Amir, (2011), "Methodologizing Constructivism: Modifying Methods and Criteria" *Paper presented at the annual meeting of the International Studies Association 48th Annual Convention, Hilton Chicago, CHICAGO, USA, March 3rd 2007*, retrieved March 13th 2015, from http://www.allacademic.com/meta/p181246_index.html;
46. McCalla, Robert B. (Summer, 1996), "NATO's persistence after the Cold War", *International Organization*, Vol. 50, No.3; pp. 445-475;
47. McCoubrey, Hilaire, (1999), "Kosovo, NATO and Humanitarian Law", *International Relation*, Vol. 14, No. 5; pp. 184-206;
48. Mearsheimer, John (1994/1995), "The false promise of international institutions", *International Security*, Vol. 9 , No.3, pp. 5-49;
49. Mearsheimer, John, (1995), "A Realist Reply", *International Security*, No. 20, pp. 82-93;
50. Mérand, Frédéric, "Pierre Bourdieu and the Birth of European Defense", *Security Studies*, Vol. 19, No. 2, pp. 342— 374;
51. Michaels, Jeffrey H., (December, 2011) , "NATO after Libya", *The RUSI Journal*, Vol. 156, No.6; pp.56-51;
52. Milliken, Jennifer, (1999), "The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods", *European Journal of International Relations*, Vol.5, No.2 ; pp. 225-254;
53. Moravcsik, Andrew, (1999), "Is Something Rotten in the State of Denmark? Constructivism and European Integration", *Journal of European Public Policy*, Vol.6, No.4, pp. 669-681;
54. Morelli, Vincent, Belkin Paul, (2009), "NATO in Afghanistan: A Test of the Transatlantic Alliance", *CRS Report*, February 3rd; retrieved 24th of September 2012, from <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33627.pdf>

55. Mouffe, Chantal (2008), "Critique as Counter-Hegemonic Intervention", *Transversal multilingual webjournal*, Vienna: European Institute for Progressive Cultural Policies, retrieved 24th of January 2015, from : <http://eipcp.net/transversal/0808/mouffe/en/print>;
56. Ness, Gayl D.; Brechin, Steven R., (Spring 1988), "Bridging the Gap: International Organizations as organizations", *International Organization*, Vol. 42, No. 2, pp. 245-273;
57. Pattison, James, (2011) , "The Ethics of Humanitarian Intervention in Libya", *Ethics and International Affairs*, Vol. 25, No.3; pp. 271-277;
58. Peterson, John, (2004), "America as a European Power: The End of Empire by Integration?", *International Affairs*, Vol. 80, No. 4, pp. 613-629;
59. Pipe, Kennedy Caroline, Nicholas, Rengger, "Apocalypse now? Continuities or disjunctions in world politics after 9/11", *International Affairs*, Vol. 82, No. 3 ; pp. 539–552;
60. Pouliot, Vincent, (2007) "'Subjectivism': Toward a Constructivist Methodology", *International Studies Quarterly*, Vol. 51, 359–384 ;
61. Price, Hyde, Adrian (2008), "A Tragic Actor? A Realist Perspective on 'Ethical Power Europe'", *International Affairs*, Vol. 84, No.1; pp. 29-44
62. Reiter, Dan, (2001), "Why NATO Enlargement does not spread democracy" *International Security*, Vol. 25, No. 4, pp. 41-67;
63. Roudik, Peter. "Russian Federation: Legal Aspects of War in Georgia". *Library of Congress*; retrieved 11th of March 2012, from <http://www.loc.gov/law/help/russian-georgia-war.php>;
64. Ruggie, John, (1998), "What Makes the World Hang Together? Neo-Utilitarianism and the Social Constructivist Challenge", *International Organization*, Vol. 52, No. 4, pp. 855-885.
65. Rynning, Sten; Ringsmose Jens, (2009), "Come Home NATO?: The Atlantic Alliance's New Strategic Concept", *DIIS Report*, No. 4;
66. Sands, Phillipe, "American Unilateralism", *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law)*, Vol. 96, March 13-16th ; pp.85-94;

67. Schimmelfennig, Frank (1998), "NATO enlargement: A Constructivist Explanation", *Security Studies*, Vol. 8, No. 2, pp. 198 - 234;
68. Schmidt, John R. (Winter, 2006-2007), "Last Alliance Standing? NATO After 9/11" *The Washington Quarterly*, Vol. 30, No.1, pp. 93-106;
69. Steinfels, Margaret O'Brian, (2011) , "Hazardous Means: Libya and the Ambiguity of Humanitarian Intervention", *Commonweal*, 17th of June ;
70. Stephen, Krasner, (1976), "State Power and the Structure of International Trade," *World Politics*, Vol. 28, No. 3; pp. 317-347;
71. Suganami, Hidemi, (1983), "The Structure of Institutionalism. An Anatomy of British Mainstream International Relations", *International Relations*, Vol. 7, No.5 ; pp. 2363-2381;
72. Takle, Marianne, (2000), "NATO's Two Strategies and the Legitimization Challenge: The Baltic States, Germany and NATO's Policies in the Border Zone", *International Peace Research Institute*, Oslo ;
73. Thruelsen, Peter, D. (2007), "NATO in Afghanistan: What Lessons Are We Learning and Are We Willing to Adjust?", *DIIS Report*, No. 14;
74. Wallander, Celeste, A. (Autumn, 2000) "Institutional Assets and Adaptability: NATO after the Cold War", *International Organization* Vol. 54, No., pp. 705-735;
75. Walt, Stephen, (1985), "Alliance Formation and Balance of World Power" in *International Security*, Vol. 9, No. 4; pp. 3-43;
76. Waltz, Kenneth (Fall, 1993), "The Emerging Structure of International Politics", *International Security*, Vol. 18, No. 2, pp. 47-79;
77. Waltz, N. Kenneth, (Summer, 2000), "Structural Realism after the Cold War," *International Security*, Vol.25, No.1; pp. 3-43;
78. Webber, Mark, (2009), "NATO: The United States, Transformation and the War in Afghanistan", *The British Journal of Politics and International Relations*, Vol. 11, No.1, pp. 46-63;
79. Wendt, Alexander (Spring, 1992), "Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics", *International Organization*, Vol. 46, No.2; 391-425;

80. Wendt, Alexander (1994), "Collective Identity Formation and the Domestic Politics", *American Political Science Review*, Vol. 88, No. 2; pp. 384-396;
81. Wendt, Alexander, (2003) , "Why a World State is Inevitable" in *European Journal of International Affairs*, Vol.9, No.4 ; pp. 491-542;
82. Williams, Michael C.; Neumann, Iver, N., (2000), "From Alliance to Security Community: NATO, Russia and the Power of Identity", *Journal of International Studies*, Vol. 29, No. 2 ; pp. 357-387;
83. Williams, Michael C., (2001), "The Discipline of the Democratic Peace: Kant, Liberalism, and the Social Construction of Security Communities", *European Journal of International Relations* Vol. 7, No. 4 ; 525–553;
84. Williams, Ellen, (2008), "Out of Area and Very Much in Business? NATO, the U.S., and the Post-9/11 International Security Environment", *Comparative Strategy*, No. 27, pp. 65-78;
85. Wolff, Andrew, T. (2009), "The structural and political crisis of NATO transformation", *Journal of Transatlantic Studies*, Vol. 7, No.4, pp. 476-492;

Documente oficiale:

1. NATO (1949), *The North Atlantic Treaty*, Washington D.C., 4th of April, retrieved 16th of May 2011, from, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm;
2. NATO (1957), *Overall Strategic Concept for the Defense of the North Atlantic Treaty Organization Area*, retrieved 18th of January 2015, from <http://www.nato.int/docu/stratdoc/eng/a570523a.pdf>;
3. NATO (1990), *London Declaration*, retrieved 23rd of June, 2014, from <http://www.nato.int/docu/basicxt/b900706a.htm>;
4. NATO, (1991) , *The Alliance's Strategic Concept: Approved by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council*, Washington D.C.,

- retrieved 16th of May, 2011, from http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm;
5. NATO (1999), *The Alliance's Strategic Concept: Approved by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council*, Washington D.C., 24th of April, retrieved, 16th of May 2011, from http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm;
 6. NATO (2002), "Prague Summit Declaration: Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council", 21st of November, Prague, Czech Republic, retrieved 16th of May 2011, from <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm>;
 7. NATO (2002), "Report on the Comprehensive Review of the Euro-Atlantic Partnership Council and Partnership for Peace", retrieved 15th of September 2015, from [http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_19548.htm?](http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_19548.htm)
 8. NATO (2004), "Istanbul Declaration: Our Security in a New Era. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council", 28th of June, Istanbul, Turkey, retrieved 16th of May 2011, from <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-097e.htm>;
 9. NATO (2006), "Riga Summit Declaration: Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council", 29th of November, Riga, Latvia, retrieved 16th of May, 2011, from <http://www.nato.int/docu/pr/2006/p06-150e.htm>;
 10. NATO (2006), *Comprehensive Political Guidance. Endorsed by NATO Heads of State and Government*, Riga, Latvia, retrieved 31st of July, 2014, from <http://www.nato.int/docu/basicxt/b061129e.html>;
 11. NATO (2006), *Comprehensive Political Guidance. Endorsed by NATO Heads of State and Government*, 29th of November, Riga, Latvia, retrieved 16th of May 2011, from <http://www.nato.int/docu/basicxt/b061129e.htm>;
 12. NATO (2008), "Bucharest Summit Declaration: Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council", Bucharest,

- Romania, retrieved 20th of August 2015, from http://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_8443.htm?selectedLocale=en;
13. NATO (2010), *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation' Approved by the Heads of State and Government*, Lisbon, 19th of November, retrieved 16th of May, 2011, from <http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>;
 14. NATO (2011), "NATO and Libya: Operation Unified Protector", retrieved 15th of August 2014, from http://www.nato.int/cps/en/SID-EFE2027E-9021C30F/natolive/topics_71652.htm;
 15. NATO (2012), "Chicago Summit Declaration: Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council, Chicago", retrieved 14th of February 2015, from http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87593.htm?selectedLocale=en;
 16. NATO (2014), "Wales Summit Declaration: Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council", retrieved 1st of October 2015, from http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm;
 17. NATO, (2015), *A Short History of NATO*, retrieved 12th of November 2014, from <http://www.nato.int/history/nato-history.html>;
 18. North Atlantic Council, *Final Communiqué*, December 19, 1991, retrieved 11th of August 2013, from <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c911219a.htm>;
 19. United Nations Security Council, *Security Council resolution 1973 [on the situation in the Libyan Arab Jamahiriya]*, 17 March 2011, retrieved, 13th of October 2014, from <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4d885fc42.html>;

Discursuri, Declarații:

1. Bush, George, (2001), "Address to a joint session of Congress and the American people", 20th of September, Washington D.C., United States, retrieved 14th of January 2015, from

<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/print/20010920-8.html>

2. Bush, George, (2001), “Speech on Building Global Coalition To Fight Terrorism”, Washington D.C., United States, 19th of September; retrieved 5th of May 2015, from <http://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/pubs/fs/5889.htm>;
3. Chirac, Jacques, (2002), “Speech at the 10th Ambassadors Conference”, 29th of August, 2002, retrieved 17th of June 2014, from http://www.un.int/france/documents_anglais/020829_mae_chirac_general.htm;
4. Claes, Willy, “Speech at the National Press Club”, Washington D.C., 4th of October, retrieved 10th of January, 2015, from <http://www.nato.int/docu/speech/1995/s951004a.htm>;
5. Clinton, Bill, (2002) State of the Union Address, January 25th 1994, retrieved 13th of July 2015, from <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/politics/special/states/docs/sou94.htm> ;
6. Rasmussen Anders, Fough, (2009), “NATO Monthly Press Conference”, 2nd of December, retrieved 16th of May 2011, from http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_59619.htm;
7. Mamoud, Yahia,, (November 2011), “Discourse Analysis: Some Present Streams”, lecture at Lund University;
8. Meyers, Reinhart, (2013), „Realism”, *Course delivered at the Faculty of European studies, Babes-Bolyai University* ;
9. Rumsfeld, Donald, “Briefing at the Foreign Press Center”, 22nd of January, 2003 retrieved 14th of October 2014, from <http://www.defense.gov/transcripts/transcript.aspx?transcriptid=1330>;
10. Orban, Viktor, (1999), Speech at NATO’s flag raising ceremony, 16th of March; retrieved 12th of August 2015, from <http://nato.int/docu/speech/1999/s990316c.htm>;
11. Solana, Javier, (1999) “Remarks as the Accession ceremony of the Czech Republic, Hungary and Poland”, 16th of March, retrieved 16th of May, 2011, from http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_27621.htm;

12. Prodi, Romano, (2004) “Might and Right”, *Speech on Enlargement* delivered at Gorizia, Piazzale della Transalpina, Trieste, 30th of April; retrieved 16th of September 2014, from http://eu-un.europa.eu/articles/en/article_3470_en.htm;
13. Scheffer, Jaap de Hoop, (2006) , “Press-conference after the Informal meeting of the North Atlantic Council at the level of Foreign Ministers”, Sofia retrieved 13th of July 2015, from <http://www.nato.int/docu/speech/2006/s060427d.htm>;
14. Schroeder, Gerhard, (2002), in Ulrich Rippert and Peter Schwarz, “German chancellor speaks against US war vs. Iraq”, *World Socialist Website*, retrieved 20th of September 2015, from <http://www.wsws.org/en/articles/2002/08/iraq-a12.html>;

Articole jurnalistice:

1. Golvina, Maria; Georgy, Michael, (2011), “Western warplanes, missiles hit Libyan targets”, *Reuters*, 19th of March, retrieved 16th of May 2011, from <http://www.reuters.com/article/2011/03/19/us-libya-idUSTRE7270JP20110319>;
2. Havel, Vaclav, (1997), "NATO's Quality of Life," *New York Times*, May 13, retrieved 21 October, 2015, from <http://www.nytimes.com/1997/05/13/opinion/nato-s-quality-of-life.html>;
3. Pop, Valentina, (2014), “Multi-billion losses expected from Russia sanctions”, *EU Observer*, 28th of July, retrieved 16th of October 2015, from <https://euobserver.com/economic/125118>;
4. Rippert Ulrich; Schwarz Peter, (2002), “German Chancellor Speaks Against US War Vs. Iraq”, *World Socialist Web Site (wsws.org)*, 12th of August, retrieved 16th of May 2011, from http://www.lc.unsw.edu.au/onlib/ref_elec1.html#elec8;
5. “Libya: NATO assumes control of military operation”, *BBC*, 27th of March 2011, retrieved 16th of May, 2011, from <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12876696>;

6. "Defense minister: NATO countries start supplying weapons to Ukraine", Kyiv Post, 15 September 2014, retrieved 22nd of September 2015, from <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/defense-minister-nato-countries-start-supplying-weapons-to-ukraine-364638.html>;
7. "US and Allies strike ISIL targets in Syria", Al Jazeera, , 23rd of September 2014, retrieved 27th of August 2015, from <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/09/us-begins-bombing-isil-positions-syria-201492313622252650.html>